

O istorie românească pentru străini

Florian Abraham, *Romania since the Second World War, A Political, Social and Economic History*
Bloomsbury Academic, London, 2017

Paradoxal, lucrarea recenzată, care tratează istoria postbelică a României, nu este adresată în mod direct publicului român. Vorbim, în fapt, despre o lucrare care țintește publicul extern, mai mult sau mai puțin familiarizat cu istoria postbelică a României, înainte și după momentul revoluționar 1989. Dincolo de ceea ce, poate, am putea numi un soi de provincialism, specific în bună măsură spațiului cultural românesc, și la care autorul însuși face referiri, rămâne, pe de o parte, succesul personal, căci știm cât de dificil este pentru un cercetător român să-și publice rezultatele în străinătate, iar pe de alta, ceea ce am putea numi reușita unei misiuni culturale. Căci, în fond, așa cum autorul își propune să obțină, cartea umple „un gol în literatura de specialitate în limba engleză. Iar aceasta nu este puțin lucru. Astfel, paradoxul de care aminteam este înlăturat.

Trebuie amintim că Florin Abraham nu este la prima sa incursiune majoră în acest domeniu. În urmă cu un mai bine de deceniu a publicat o carte, în continuarea preocupărilor sale doctorale, în care a analizat istoria României postcomuniste¹. Acum și-a extins aria de investigație, coborând în istorie cu încă jumătate de secol. Vorbim, așadar, despre continuitate și specializare deopotrivă.

Revenind, aș remarca efortul autorului de a oferi cititorului o sinteză bine realizată, fiind vorba de o lucrare care cuprinde istoria politică, socială și economică a României pe o perioadă de timp considerabilă. Desigur, până la urmă orice lucrare istorică presupune un astfel de efort, dar rezultatele nu sunt întotdeauna aceleași. În cazul nostru, vorbim despre o reușită. Remarc în mod deosebit echilibrul narațiunii. Atât în sensul propriu al termenului, faptele și procesele analizate fiind suficient detaliate încât să ofere o imagine generală corectă, nedistorsionată (de multe ori, amănuntele pot abunda, mai ales în scrierile istoricilor de formație). Apoi, mă refer la dozajul optim al intervențiilor personale, subiective, culturale și ideologice ale autorului în prezentarea faptelor analizate (chiar dacă, uneori, convingerile sale ideologice transpar, în special în capitolele dedicate istoriei economice postcomuniste, dar acest lucru este, până la urmă, firesc).

Din această perspectivă subliniez și faptul că autorul ne propune o abordare de tip holist, în sensul că nu separă metodologic și analitic perioadele tratate, și nici nu trasează linii groase de demarcație între acestea, care să șină de tipul, de natura regimului politic, chiar dacă, desigur, din rațiuni tehnice, cartea este împărțită în secțiuni distincte.

În fapt, cele două mari perioade există continuitate; ele sunt conexe

---

1 Florin Abraham, *România de la capitalism la comunism* (București: Tritonic, 2005).

cauzal. Sens în care remarc apelul autorului la o teză larg răspândită în rândul politologilor în special, care explică schimbările politice din 1989 și evoluția postcomunistă a României, a tranziției ca atare, prin referire la specificul regimului comunist, apelând, deci, la o conexiune de cauzalitate.

Astfel, calea violentă a schimbării, defazarea României raportată la țări precum Polonia sau Ungaria sunt conectate cu duritatea, cu închistarea regimului Ceaușescu, cu lipsa, ca atare, a formelor organizatorice de opoziție, anticomuniste sau comuniste, ori reformatoare de tip gorbaciovist. De aici și o structurare specifică a regimului politic, aceluși partidist, lipsit de aportul societății civile, o caracteristică accentuată în cazul României, unde partidele politice sunt toate creații *post-factum*, fără contribuții la declanșarea procesului revoluționar. Astfel că în locul clivajului comunist – anticomunist în România am avut o tensiune², care a și generat fenomenul paradoxal al anticomunismului postcomunist³.

Abordarea holistă este mai pregnant în partea concluzivă a lucrării. Astfel, pentru Florin Abraham, elementul sau ingredientul principal al continuității istorice îl reprezintă „sentimentul insecurității geopolitice”, direct legat cu obiectivul național (sau poate, mitul istoric) al României Mari, despre care spune că nu a fost uitat total după 1989.

Teza este, în fond, una clasică, pe care o regăsim în mod deosebit în dezbaterile culturale a *căii de urmat* anterioară celui de al doilea război mondial, aprig disputată între *europeniști* și *autohtoniști*. În diferite variante, de la perspectiva de factură etică a lui Ibrăileanu, care vorbea despre o datorie morală a Occidentului de a ajuta, de a recompensa România în efortul ei de modernizare pentru că a fost stavila la adăpostul căreia lumea occidentală a

progresat⁴, până la perspectiva lovinesciană a legii sincronismului, ca motor al modernizării (al occidentalizării) statelor rămase istoric în urmă⁵.

La limită, sentimentul insecurității geopolitice poate fi, deși autorul nu o spune explicit, o soluție sau un argument împotriva teoriilor conspiraționiste.

Dar mai important, Florin Abraham adaugă acestei teze o perspectivă politico-instituțională. Autorul vorbește despre un model cultural românesc derivat din aceasta, prin care explicitează o anumită construcție a statului, a instituțiilor și regimului politic finalmente. Pe care o definește în termenii „leadershipului autoritarist”, practicat de decidenți și asumat de cetățeni. Evident, putem sau nu să fim de acord cu o astfel de concluzie (bunăoară, eu unul o împărtășesc), dar important este faptul că autorul și-o asumă explicit, deschis.

Ar fi totuși de discutat despre consecințe. Mai concret, dacă o astfel de explicație generală, de tip concluziv, nu conduce la ideea *perpetuării decalajului de dezvoltare, a defazării istorice* a României, în sensul unui destin, adică a unei anume evoluții datorată strict poziției geostrategice periferice. În termenii lui Lovinescu, întrebarea ar fi dacă efortul de modernizare nu rămâne doar un proces nefinalizat, continuu, fără a-și atinge pe deplin obiectivul (adică occidentalizarea României). Mai plastic, dacă tranziția este o stare în sine, și nu o etapă evolutivă.

Dar sunt convins că cititorii acestei interesante și atractive istorii a României de după al doilea război mondial vor putea, odată ce au parcurs cele peste 300 de pagini ale lucrării, să-și formuleze propriul răspuns la întrebarea de mai sus, după cum cred că autorul însuși va căuta astfel de răspunsuri în lucrările lui viitoare.

Alexandru Radu

[The National University of Political Studies and Public Administration, Bucharest]

2 C. Preda, S. Soare, *Regimul, partidele și sistemul politic din România* (București: Nemira, 2008), 146.

3 D. Barbu, *republica absentă*, ediția a doua revăzută și adăugită, (București: Nemira, 2004), 107-123.

4 Vezi G. Ibrăileanu, *Spiritul critic în cultura română*, (București: Minerva, 1984).

5 Vezi E. Lovinescu, *Istoria civilizației române moderne*, (București: Minerva 1987).